

УДК 342.951



В. М. Кравець

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Розкрито сутність і зміст адміністративно-правових засад забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах через такі характеризуючі ознаки, як: мета; основні напрями; суб'єкти публічного адміністрування; адміністративно-правові засоби; адміністративно-правові норми. Визначено особливості сучасних адміністративно-правових засобів забезпечення якості у вищих військових навчальних закладах у порівнянні із загальними для системи вищої освіти України процедурами зовнішнього оцінювання якості та інституційною акредитацією НАТО.

Ключові слова: адміністративно-правові норми, адміністративно-правові засоби, суб'єкти публічного адміністрування, забезпечення якості вищої освіти, вищі військові навчальні заклади, стандарти якості НАТО.

Постановка проблеми. Інтегровані до загальнонаціональної системи освіти вищі військові навчальні заклади (ВВНЗ) із 2014 р. здійснюють заходи із розбудови систем внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, обов'язкова наявність яких передбачена Законом України «Про вищу освіту» [1]. Питання забезпечення належної якості військової освіти актуалізовано й у нещодавно затвердженій Концепції трансформації системи військової освіти [2]. З огляду на особливості управління вищими військовими навчальними закладами, визначені у п. 4 ст. 13 Закону України «Про вищу освіту», вбачається доцільним проаналізувати адміністративно-правові засади забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, притаманні саме системі вищої військової освіти [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правові засади забезпечення якості вищої освіти в Україні вже досліджували вітчизняні вчені як комплексно, так і як окремі його складові. Зокрема, у дисертаційній роботі Н. Ногаса [3] на підставі аналізу вітчизняної нормативно-правової бази та зарубіжного досвіду сформульовано пропозиції щодо

вдосконалення адміністративно-правового регулювання загальнонаціональної системи забезпечення якості вищої освіти. Науковиця О. Сезонова розглядала адміністративно-правове забезпечення системи оцінювання якості вищої освіти як складову адміністративно-правового забезпечення діяльності закладів вищої освіти [4]. Крім того, вивчаючи адміністративно-правовий механізм надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, дослідниця звернула увагу на загальні та спеціальні засади реалізації адміністративних зобов'язань суб'єктів публічного адміністрування, у підпорядкуванні яких перебувають такі заклади освіти [5]. Основними інструментами державного регулювання якості вищої освіти А. Клімова визначила ліцензування освітньої діяльності та акредитацію освітніх програм [6]. Результати апробації порядку проведення інституційного аудиту професійної військової освіти оприлюднили В. Мірненко, В. Артамощенко, С. Палдунас [7]. У публікації [8] на основі порівняння систем забезпечення якості освіти в Україні та НАТО (нормативно-правового забезпечення, структурних елементів та процедур) зроблено висновок про те, що ці

системи є тотожними, а спільними елементами досягнення їхньої сумісності є інституційна акредитація та сертифікація навчальних курсів за стандартами НАТО. Водночас адміністративно-правові засади забезпечення якості вищої військової освіти в Україні дотепер не були предметом окремого дослідження.

Метою статті є визначення сутності і змісту адміністративно-правових засад забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. У наукових публікаціях учених-адміністративістів застосування таких категорій, як «адміністративно-правові засади», «адміністративно-правові аспекти», «адміністративно-правове забезпечення», «адміністративно-правове регулювання», «адміністративно-правовий механізм», є доволі поширеним явищем. Переважна більшість науковців, не заглиблюючись у теоретико-методологічний аналіз змісту цих понять, отожднюють їх [9] і вивчають у вузькому розумінні – стосовно сфери, діяльності або суспільних відносин, які є предметом адміністративно-правового регулювання. Поділяючи позицію О. Безпалової про те, що зазначені поняття є взаємодоповнюючими та взаємозалежними, але все ж таки не абсолютно схожими за змістом [10, с. 48], методологічним підґрунтям цього дослідження вибрано підхід до визначення сутності і змісту категорії «адміністративно-правові засади», запропонований Д. Забродою [9]. З огляду на це під адміністративно-правовими засадами будемо розуміти сукупність закріплених нормами адміністративного права характеристик суспільного явища і суспільних відносин, що потребують урегулювання за допомогою адміністративно-правових засобів. Зміст адміністративно-правових засад становлять такі елементи: категоріальний (поняття, мета, пріоритетні напрями), інституційний (суб'єкти), нормативний (адміністративно-правові норми), інструментально-технологічний (засоби, заходи).

В Україні, яка є членом Болонського процесу, з 2014 р. система забезпечення якості вищої освіти цілеспрямовано розбудовується на засадах і принципах Європейського простору вищої освіти. Відповідно Закон України «Про вищу освіту» [1] визначає три основні складові цієї системи: внутрішнього забезпечення якості (у закладах вищої освіти); зовнішнього забезпечення якості; забезпечення якості

діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Ці три складові взаємопов'язані, водночас адміністративно-правовими засобами врегульовуються суспільні відносини, що виникають на рівні зовнішнього забезпечення якості та агентств забезпечення якості. Адже державою встановлено вимогу щодо обов'язкової наявності системи внутрішнього забезпечення якості, однак її організаційно-функціональну структуру заклади вищої освіти у межах дотримання їх права на автономію можуть вибирати самостійно.

З урахуванням законодавчо визначеного терміна «якість вищої освіти» (ч. 23 п. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту») [1] під адміністративно-правовими засобами забезпечення якості вищої освіти будемо розуміти здійснення процедур зовнішнього забезпечення якості з метою гарантування відповідності умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам, а також потребам заінтересованих сторін і суспільства.

Як бачимо, у вузькому прикладному розумінні метою адміністративного впливу на суспільні відносини у сфері забезпечення якості вищої освіти можна вважати гарантування відповідності вимогам законодавства та певним стандартам. Разом з тим у широкому розумінні така мета визначена в абзаці 1 Закону України «Про вищу освіту» [1]. Аналогічно можемо визначити мету адміністративного впливу на суспільні відносини у сфері забезпечення якості освіти у ВВНЗ: у вузькому розумінні – як відповідність вимогам законодавства, стандартам вищої освіти, стандартам професійної військової освіти та стандартам якості НАТО; у широкому розумінні, з урахуванням [11, 12, 13], – як забезпечення спроможностей сил оборони, необхідних для реалізації цілей воєнної політики України та участі у проведенні спільних із підрозділами НАТО бойових дій (операцій).

Аналіз статей 12–15 та 39 Закону України «Про вищу освіту» [1], які розкривають повноваження органів управління у сфері вищої освіти, дає підстави стверджувати, що основними суб'єктами публічного адміністрування питань забезпечення якості вищої освіти є: Кабінет Міністрів України (КМУ); Міністерство освіти і науки України (МОН України); державні органи, до сфери

управління яких належать заклади вищої освіти; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО).

Зокрема, КМУ видає нормативно-правові акти з питань забезпечення якості вищої освіти; забезпечує здійснення контролю за дотриманням установлених законодавством обмежень під час затвердження складу НАЗЯВО. МОН України розробляє ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, здійснює ліцензування освітньої діяльності у сфері вищої освіти; розробляє і затверджує стандарти вищої освіти за погодженням із НАЗЯВО; за поданням НАЗЯВО затверджує положення про акредитацію освітніх програм та порядок проведення інституційної акредитації. Державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, аналізують якість вищої освіти у закладах, що належать до сфери їх управління.

З урахуванням законодавчо визначеного терміна «вищі військові навчальні заклади» (пп. 6 п. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» [1]) державними органами, до сфери управління яких належать ВВНЗ, є Міністерство оборони України (Головне управління розвідки, Департамент військової освіти і науки), Міністерство внутрішніх справ України (Головне управління Національної гвардії України, Адміністрація Державної прикордонної служби України), Служба безпеки України, Управління Державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. Провідним органом у силах оборони, який формує політику підготовки військових фахівців та оцінювання якості такої підготовки, є Міністерство оборони України [8]. Водночас у зазначених відомствах можуть бути запроваджені власні механізми оцінювання діяльності закладів освіти. Так, оцінювання кінцевих результатів службової діяльності Національної академії Служби безпеки України та Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого здійснюється за критеріями, затвердженими наказом Центрального управління СБУ від 13.04.2018 р. № 600.

Основоположними документами, що встановлюють обов'язок закладів освіти мати систему внутрішнього забезпечення якості, є закони України «Про вищу освіту» (ст. 16) [1] та «Про освіту» (ст. 41) [14]. У першому визначені процедури і заходи системи внутрішнього забезпечення якості, у другому –

її складові. Деяко неузгодженою є назва складових системи забезпечення якості: «система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості)» у першому законі та «система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти)» – у другому. Утім, як свідчить порівняльний аналіз змісту зазначених статей, ці елементи є тотожними, за винятком вимог до оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти та створення інклюзивного освітнього середовища.

Відповідно до законів України «Про вищу освіту» [1] та «Про освіту» [14], а також наукових статей [5, 6, 15] процедурами зовнішнього забезпечення якості вищої освіти можна вважати: стандартизацію, ліцензування, акредитацію освітніх програм, інституційну акредитацію. Крім цього, Міністерством оборони України наразі опрацьовується питання щодо запровадження інституційного аудиту професійної військової освіти як спеціальної процедури, спрямованої на забезпечення якості освітньої діяльності та освіти у ВВНЗ з урахуванням стандартів якості НАТО.

Стандартизація у сфері вищої освіти як інструмент забезпечення якості запроваджена в Україні на кількох рівнях [15]. Сучасні стандарти вищої освіти відповідають вимогам Болонського процесу і є основою для розроблення освітніх програм. Вони формулюють спільні вимоги щодо компетентностей і результатів навчання для кожної спеціальності на кожному рівні вищої освіти, але надають автономію закладу освіти у частині вибору засобів для формування цих компетентностей, що сприяє розробці унікальних освітніх програм, їхній конкуренції і як наслідок – поліпшенню якості. Трансформація системи військової освіти актуалізує завдання з розроблення професійних стандартів для сил оборони за всіма рівнями військової освіти (тактичним, оперативним, стратегічним) та надання їм чинності [2, пп. 2 п. 1 Додатка]. Широкого застосування у процесі розбудови систем внутрішнього забезпечення якості у вітчизняних закладах вищої освіти набули Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015) [16], які є системоутворюючою основою Болонського процесу. Їх запровадження в Україні має рекомендаційний характер [17]. Водночас

аналіз нормативних документів з питань забезпечення якості вітчизняних закладів вищої освіти, зокрема і ВВНЗ, свідчить, що переважна більшість серед них ураховує ці стандарти.

Ліцензування згідно зі ст. 43 Закону України «Про освіту» [14] – це процедура визнання спроможності юридичної або фізичної особи надавати освітні послуги на певному рівні освіти відповідно до ліцензійних умов (наразі затверджені Постановою КМУ від 30.12.2015 р. № 1187). Останні встановлюють мінімальний рівень вимог до навчально-методичного, кадрового, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності і, таким чином, формують базовий рівень її якості. Варто також зважати на те, що чимало освітніх програм, за якими здійснюється підготовка у ВВНЗ, передбачають присвоєння професійних кваліфікацій для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання з огляду на особливо відповідальну роботу (наказ МОН України від 22.05.2020 р. № 673). Згідно із ч. 2 абз. 2 п. 1 ст. 24 Закону України «Про вищу освіту» [1] освітня діяльність за такими програмами також підлягає ліцензуванню. Водночас особливі вимоги для ліцензування освітньої діяльності за освітніми програмами для спеціальностей, які входять до переліку регульованих, наразі ще не затверджені.

Акредитація освітніх програм, що відповідно до абз. 5 п. 4 ст. 41 Закону України «Про освіту» [14] та п. 3 Положення про акредитацію освітніх програм є добровільною процедурою зовнішнього оцінювання якості, з 2019 р. здійснюється НАЗЯВО за оновленими критеріями, одним із яких є внутрішнє забезпечення якості освітньої програми [18]. Аналіз відкритих даних на сайті НАЗЯВО [19] свідчить про те, що найбільшу кількість акредитованих за оновленою процедурою освітніх програм мають Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба (19), Національна академія Служби безпеки України (14) та Житомирський військовий інститут ім. С. П. Корольова (13). Шість із дванадцяти ВВНЗ мають хоча б одну умовну (відкладену) акредитацію і жоден не отримав акредитацію із визначенням «зразкова».

Порядок проведення інституційної акредитації, яка згідно із ст. 46 Закону України «Про освіту» [14] та ст. 25-1 Закону України «Про вищу освіту» [1] передбачає добровільне оцінювання якості освітньої діяльності закладу вищої освіти, що здійснюється НАЗЯВО у

співпраці з національними та міжнародними експертами, наразі в Україні не затверджений і перебуває на етапі формування. З урахуванням досвіду проведення інституційної акредитації в інших країнах однією із пропозицій, що розглядається у межах опрацювання цього питання, є надання закладам вищої освіти, які пройнуть інституційну акредитацію, права самоакредитації освітніх програм. Разом з тим чинним залишається Положення про акредитацію закладів вищої освіти і спеціальностей у закладах вищої освіти та вищих професійних училищах (Постанова КМУ від 09.08.2001 р. № 978), відповідно до якого з ініціативи закладу освіти можливе проведення його акредитації з метою державного визнання статусу (рівня акредитації).

Як зазначалося вище, спеціальною для ВВНЗ є процедура інституційного аудиту професійної військової освіти, проєкт порядку проведення якого наразі перебуває у процесі обговорення та подальшого доопрацювання [20]. Порівняльний аналіз європейських стандартів забезпечення якості ESG-2015, стандартів якості НАТО [21, додаток E], критеріїв акредитації освітніх програм в Україні та напрямів інституційного аудиту професійної військової освіти свідчить про їхню тотожність (див. табл. 1). Останні два взагалі майже ідентичні, тільки об'єктом оцінювання у першому випадку є освітня програма за певною спеціальністю на визначеному рівні освіти і процедура здійснюється добровільно, а у другому – оцінюються всі наявні у ВВНЗ (або військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти) освітні програми курсів професійної військової освіти, і процедура здійснюється у плановому порядку.

Зауважимо, що під час інституційної акредитації НАТО заклад освіти має продемонструвати існування ефективної системи управління якістю [21, додаток D], а також надати підтвердження своєї співпраці з НАТО (наявність у закладі освіти сертифікованих НАТО курсів; участь у наукових дослідженнях, вивченні досвіду, плануванні операцій НАТО тощо). Під час інституційної акредитації заклад освіти оцінюється за стандартами якості НАТО [21, додаток E]. Процедура сертифікації окремих курсів у НАТО узгоджується з інституційною акредитацією, однак остання спрямована на оцінювання діяльності закладу освіти в цілому, а не окремих курсів. Отже, незважаючи на подібність критеріїв оцінювання, інституційна акредитація в НАТО має дещо інший сенс, ніж це передбачено проєктом інституційного аудиту.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз європейських стандартів забезпечення якості, стандартів якості НАТО, критеріїв акредитації освітніх програм в Україні та напрямів інституційного аудиту професійної військової освіти

ESG-2015 [16]	Vi-SC E&ITD 075-007 [21]	Акредитація освітніх програм [18]	Інституційний аудит (просект) [20]
Політика щодо забезпечення якості	Заклад освіти має довгостроковий план, заснований на його місії та баченні, який ураховує пріоритети НАТО та очікування основних зацікавлених сторін	Проектування і цілі освітньої програми	Проектування і цілі освітньої програми
Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання; зарахування, досягнення, визнання та атестація студентів	Стандарти оцінювання студентів	Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	Контрольні заходи, оцінювання здобувачів професійної військової освіти та академічна доброчесність
Викладацький персонал	Стандарти управління персоналом	Людські ресурси	Людські ресурси
Навчальні ресурси та підтримка студентів	Управління ресурсами (фінансовими, матеріально-технічними) та підтримка студентів	Освітнє середовище і матеріальні ресурси	Освітнє середовище і матеріальні ресурси
Публічна інформація	Управління зовнішніми та внутрішніми комунікаціями	Прозорість і публічність	Прозорість і публічність
Розроблення і затвердження програм, поточний моніторинг і періодичний перегляд програм	Під час розроблення, оновлення та розповсюдження навчальних програм ураховується думка студентів, командирів та викладачів	–	–
–	–	Структура і зміст освітньої програми	Структура і зміст освітньої програми
Інформаційний менеджмент	Інформаційні системи управління закладом освіти та виконання основних функцій	–	–
–	Підтримка для навчання та викладання	Навчання і викладання за освітньою програмою	Навчання і викладання за освітньою програмою
–	У закладі освіти впроваджена система управління якістю	Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми
–	–	Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	–
–	Співробітництво з НАТО	–	–

Висновки

Узагальнюючи викладене, авторка статті пропонує під адміністративно-правовими засадами забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах розуміти сукупність процедур зовнішнього забезпечення якості з метою гарантування відповідності умов провадження освітньої діяльності і результатів навчання вимогам законодавства, стандартам вищої освіти, стандартам професійної військової освіти та стандартам якості НАТО.

Сутність адміністративно-правових засад забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах розкривається через сукупність таких характеризуючих ознак, як:

– мета, що полягає у гарантуванні спроможностей сил оборони, необхідних для реалізації цілей воєнної політики України та участі у проведенні спільних із підрозділами НАТО бойових дій (операцій);

– основні напрями – відповідність вимогам системи забезпечення якості вищої освіти України та стандартам якості НАТО;

– суб'єкти публічного адміністрування: Кабінет Міністрів України; Міністерство освіти і науки України; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти; Міністерство оборони України (провідний орган у силах оборони, який формує політику підготовки військових фахівців та оцінювання якості), Міністерство внутрішніх справ України (Головне управління Національної гвардії України, Адміністрація Державної прикордонної служби України), Служба безпеки України, Управління Державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України;

– адміністративно-правові засоби, які складаються із загальних для системи вищої освіти України процедур зовнішнього оцінювання якості (стандартизації, ліцензування освітньої діяльності, акредитації освітніх програм, інституційної акредитації) та додаткових процедур оцінювання якості для вищих військових навчальних закладів (ліцензування за освітніми програмами, інституційного аудиту професійної військової освіти);

– адміністративно-правові норми, утворені сукупністю норм законів і підзаконних нормативних актів (переважно представлені

постановами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України та Міністерства оборони України).

Особливостями сучасного адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення якості вищої освіти є: добровільний, а не примусовий характер більшості норм; надання пріоритету самооцінюванню; залучення широкого кола стейкхолдерів до проведення процедур зовнішнього оцінювання якості. Завдяки цьому розбудова зазначеної сфери відбувається на засадах демократичних цінностей через формування культури якості. Такий підхід відповідає сучасному розумінню публічно-сервісного призначення цієї галузі права, гуманістичним тенденціям її розвитку, згідно з якими держава віддає перевагу забезпеченню прав і свобод людини, а не власних інтересів. Водночас вищі військові навчальні заклади здійснюють підготовку фахівців за регульованими професіями, що обумовлює застосування щодо них більшою мірою розпорядчих, а не рекомендаційних засобів адміністративного впливу.

Процес формування адміністративно-правових засобів забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах ще не завершився. Визначені основні (рамкові) положення у цій сфері, загальний механізм їхнього функціонування, проте подальшої деталізації й унормування потребують процедури ліцензування за освітніми програмами (у частині визначення особливих вимог для спеціальностей, які входять до переліку регульованих), інституційної акредитації, інституційного аудиту професійної військової освіти. У процесі доопрацювання проєкту останнього слід зважати на те, що об'єктом оцінювання має бути заклад освіти у цілому, як це відбувається під час інституційної акредитації НАТО, а не освітні чи управлінські процеси, окремі курси.

Результати цього дослідження можуть бути використані як для уточнення нормативного регулювання зазначених процедур, так і для подальшого наукового розроблення адміністративно-правового механізму забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти у вищих військових навчальних закладах.

Перелік джерел посилання

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами і допов. від). URL: <http://surl.li/jhttp> (дата звернення: 14.03.2023).
2. Концепція трансформації системи військової освіти : Постанова КМУ від 15.12.1997 р. № 1410 (зі змінами і допов. від 30.12.2022 р.). URL: <http://surl.li/kqwsq> (дата звернення: 25.02.2023).
3. Ногас Н. І. Адміністративно-правові засади забезпечення якості вищої освіти : дис. ... д-ра філос. : 081 / Західноукр. нац. ун-т. Тернопіль, 2022. 199 с.
4. Сезонова О. М. Адміністративно-правові засади надання освітніх послуг закладами вищої освіти. *Наукові записки. Право*. 2018. № 5. С. 127–130.
5. Сезонова О. М. Адміністративно-правовий механізм надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С. 305–308.
6. Клімова А. В. Ліцензування та акредитація освітньої діяльності як інструменти державного регулювання якості вищої освіти. *Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад* : матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф., м. Рівне, 13-14 груд. 2018 р. Рівне : НУВГП, 2018. С. 82–84.
7. Mirnenko V., Artamoshchenko V., Paldunas S. Institutional audit of professional military education: a way to quality assurance according to nato standards. *Civitas et Lex*. 2021. № 4 (32). С. 7–21.
8. Сиротенко А., Артамощенко В. Набуття сумісності військової освіти і підготовки кадрів сил оборони на засадах якості. Національні вимоги і стандарти НАТО. *Наука і оборона*. 2021. № 1. С. 48–52.
9. Заброта Д. Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 45–51.
10. Безпалова О. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія. Харків : ХНУВС, 2014. 544 с.
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://surl.li/tcsi> (дата звернення: 14.03.2023).
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20.08.2021 р. «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» : Указ Президента України від 17.09.2021 р. № 473/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#n2> (дата звернення: 14.03.2023).
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 р. «Про Стратегію воєнної безпеки України» : Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021. URL: <http://surl.li/hkcyd> (дата звернення: 14.03.2023).
14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (зі змінами і допов. від). URL: <http://surl.li/jhttp> (дата звернення: 14.03.2023).
15. Бахрушин В. Є. Стандартизація вимог до вищої освіти, як інструмент забезпечення якості вищої освіти: рівні вищої освіти та предметні області. *Освітня аналітика України*. 2020. № 2. С. 50–66.
16. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ЦС, 2015. 32 с.
17. Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості : рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол від 26.06.2019 р. № 6). URL: <http://surl.li/kqwus> (дата звернення: 25.02.2023).
18. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : наказ МОН України від 11.07.2019 р. № 977. URL: <http://surl.li/kqwvc> (дата звернення: 25.02.2023).
19. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Акредитаційні справи. URL: <https://public.naqa.gov.ua> (дата звернення: 14.03.2023).
20. Порядок проведення інституційного аудиту професійної військової освіти у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах : проєкт / Міноборони України. URL: <http://surl.li/kqwvf> (дата звернення: 25.02.2023).
21. BI-Strategic Command Directive 075-007 / Education and Individual Training Directive. 2015. September 10. URL: <http://surl.li/kqwvh> (дата звернення: 25.02.2023).

Стаття надійшла до редакції 15.05.2023 р.

UDC 342.951

V. Kravets

ADMINISTRATIVE AND LEGAL GROUNDS FOR THE QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION IN MILITARY INSTITUTIONS

The article reveals the essence and content of the administrative and legal grounds for the quality assurance of higher education in military institutions through the following characteristics: the goal, which is to guarantee the capabilities of the defense forces to implement the military policy of Ukraine and participate in the NATO joint operations (combats); main directions – compliance with the requirements of the quality assurance system of higher education in Ukraine and NATO quality standards; subjects of public administration: the Cabinet of Ministers of Ukraine; Ministry of Education and Science of Ukraine; National Agency for Quality Assurance of Higher Education; Ministry of Defense of Ukraine, Ministry of Internal Affairs of Ukraine (Headquarters of the National Guard of Ukraine, Administration of the State Border Service of Ukraine), Security Service of Ukraine, State Security Office of Ukraine, State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine; administrative and legal instruments, which consist of external quality assessment procedures common to the higher education system in Ukraine (standardization, licensing of educational activities, educational programs accreditation, institutional accreditation) and additional quality assessment procedures in higher military educational institutions (licensing of educational programs, institutional audit of professional military education); administrative and legal norms aimed at streamlining relations between subjects of public administration and military institutions on the quality assurance of higher education issues. The peculiarities of up-to-date administrative and legal instruments of the quality assurance of higher education in military institutions are determined in comparison with the external quality assessment procedures of the higher education system in Ukraine and institutional accreditation in NATO.

Keywords: *administrative and legal norms, administrative and legal instruments, subjects of public administration, quality assurance of higher education, higher military educational institutions, NATO quality standards.*

Кравець Валентина Миколаївна – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, докторант Національної академії Служби безпеки України
<https://orcid.org/0000-0002-3012-1829>